

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti

"Təsdiq edirəm"

"Tədris məsələləri üzrə
prorektor vəzifəsini icra edən:

 dos.Z.Məmmədov
"12" fevral 2026-cı il

Fənn sillabusu
(işçi tədris proqramı)

İxtisasın şifri və adı: 7001001 Pedaqogika

İxtisaslaşma: Coğrafiyanın tədrisi

Fakültə: "Tarix coğrafiya və incəsənət"

Kafedra: "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası"

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı. S/f Coğrafiya tədrisində məzmun komponentləri (İşçi proqramı LDU-nun "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası" kafedrasının 14 sentyabr 2020-ci il tarixli 01 sayılı iclasının protokolu ilə təsdiq edilmişdir.

Kodu : MSF-BO2.3

Tədris ili. II (2025-2026)

Semestr: III (yaz)

Tədris yükü : Cəmi 180 saat. Auditoriya saati - 30 (15 saat mühazirə, 15 saat seminar)

Təhsilalma forması. Əyani

Tədris dili. Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: *coğ.ü.f.d. dos. Məmmədova Gülnarə Şahab qızı*

Məsləhət günləri və saati: I gün 13⁰⁰-14⁰⁰

E-mail ünvanı: mammedova_gulnare@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Əli Məmmədov küçəsi 40, LDU – nun 2 sayılı tədris binası

III. Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas

1. M. Verdiyeva. Oğrafiyanın tədrisi metodikası Bakı – 2022
2. Alxasov O.K. Coğrafiyanın tədrisi metodikası. Ali məktəb üçün dərslik, Bakı 2014
3. Seyfullayeva N.S. Coğrafiyanın tədris metodikası, Ali məktəb üçün dərslik, Bakı, EMK nəşriyyatı. 2011.
4. Eldarov.N.Ş. Coğrafiyanın tədrisi metodikası Bakı-2008
5. Kərimov.Y.Ş. Təlim metodları (Dərs vəsaiti) Bakı-2007
6. Bibikin A.Y və başqaları. Orta məktəbdə coğrafi təliminin metodikası Bakı-1978

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa bir fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

V.Korekvizitlər: Fənnin tədrisi ilə eyni zamanda başqa fənnin tədrisinə ehtiyac yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi. Coğrafiyanın tədrisində məzmun komponentləri onların əhəmiyyəti coğrafi biliklərin formalaşmasında coğrafi anlayış və təsəvvürlərin yeri, onların tədris prosesində əhəmiyyəti, nəzəri, empirik və metodoloji səciyyəsinə öyrətməkdən ibarətdir. Fənnin tədrisində əsas məqsəd aparılan elmi tədqiqat işlərinin məktəb coğrafiyasına tətbiqindən ibarətdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarlı olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Fənn üzrə tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Yeni tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balın yarısı (50 balı) tələbənin semestr müddətində fəaliyyətinin nəticəsinə (cari qiymətləndirmə), digər yarısı isə (digər 50 balı) imtahanın nəticəsinə (aralıq qiymətləndirmə) görə verilir.

Fənn üzrə cari qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 bala aşağıdakılar daxildir:

- 20 bal - seminar dərslərində fəaliyyətinə görə;
- 30 bal - kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı LDU-nun Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan yazılı şəkildə aparılır və imtahan biletinə bir qayda olaraq fənn üzrə tədris olunan mövzulara aid 5 sual daxil edilir. Hər sual maksimum 10 bal olmaqla qiymətləndirilir (aşağıda qeyd olunan qiymət meyarına əsasən) ki, bu da toplamda fənn üzrə aralıq qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 balı təşkil edir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərinlən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir;
- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu tam açə bilir;
- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal - tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir;
- 6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal - tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal - tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal - cavab yoxdur.

Tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balının (imtahanda topladığı balın) miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balı cari qiymətləndirmə balına (semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala) əlavə olunmur.

Fənn üzrə cari və aralıq qiymətləndirmənin ümumi nəticəsinə görə tələbənin biliyi yekun olaraq aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

Bal aralığı (göstərilən ballar daxil olmaqla)	Hərflə işarəsi	sözlə yazılışı
91-100 bal	Əla	A
81-90 bal	Çox yaxşı	B
71-80 bal	Yaxşı	C
61-70 bal	Kafi	D
51-60 bal	Qənaətbəxş	E

IX. Davranış qaydalarının pozulması:

Tələbə Universitetin Daxili intizam qaydalarını pozduqda onun barəsində mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görülməkdir.

X. Yükün semestrlərə görə bölgüsü: Mühazirə 15 saat, seminar 15 saat Cəmi :30 saat

№	Keçirilən <u>mühazirə</u> , <u>seminar</u> , məşğələ, laboratoriya və	Saat		Tari x
		3	4	
	sərbəst mövzuların məzmunu			
1	2	3	4	5
1.	Mövzu. Coğrafiyanın tədrisinin əsas məzmun komponentlərinin formalaşdırılması Plan. 1. Coğrafi biliklər təlim prosesinin əsası kimi 2. İdrakı, ictimai-siyasi və əmək fəallığı 3. İdrak fəallığının səviyyələri 4. Şəxsiyyətin formalaşmasına təsir edən təlim vəzifələri Mənbə (1; 2; 3; 4; 5)	2	2	
2.	Mövzu. Coğrafi biliklərin mənimsənilməsi yolları Plan. 1. Nəzəri biliklər. Nəzəri biliklərin deduktiv üsullarla formalaşdırılması 2. Empirik biliklər 3. Coğrafi nəzəri biliklərin tərkibi 4. Nəzəriyyə və fərziyyələr Mənbə (1; 2; 3; 4; 5)	2	2	
3.	Mövzu. Coğrafi anlayışların formalaşdırılması Plan. 1. Ümumi və fərdi anlayışlar 2. Anlayışlar formalaşdırılmasının induktiv və deduktiv yolları 3. Fiziki-coğrafi anlayışlar 4. İqtisadi coğrafi anlayışlar Mənbə (1; 2; 3; 4; 5)	2	2	
4.	Mövzu. Səbəb-nəticə əlaqələrinin və coğrafi qanunauyğunluqlarının formalaşdırılması Plan: 1.Səbəb nəticə əlaqələrinin öyrənilməsi 2.Səbəb nəticə əlaqələrinin metodik prinsipləri 3.Coğrafi qanunauyğunluqlar formalaşdırılması Mənbə (1; 2; 3; 4; 5)	2	2	
5.	Mövzu. Coğrafi bacarıqların formalaşdırılması metodikası Plan: 1.Coğrafi bacarıq və vərdişlər 2. Coğrafi bacarıqların tipləri 3.Praktik (təcrübi) və intellektual bacarıqlar 4.Praktik bacarıqların formalaşma mərhələləri	2	2	

	Mənbə (1; 2; 3; 4; 5)			
6.	Mövzu. Ətraf aləmə qayğılı münasibət və yaradıcı fəaliyyətin inkişafı etdirilməsi Plan: 1.Yaradıcı düşüncənin formalaşdırılması 2.Ətraf aləmə qayğılı münasibət və yaradıcı fəaliyyət 3.Ətraf aləmə hissi- dəyərləndirici münasibət Mənbə (1; 2; 3; 4; 5)	2	2	
7.	Mövzu. Empirik (təcrübi) biliklərin formalaşdırılması Plan. 1.Coğrafi faktların öyrənilməsi metodikası 2.Əyani və təlimatlandırıcı faktlar 3. Coğrafi faktların təsnifatı 4.Coğrafi nomenklaturanın öyrənilməsi Mənbə (1; 2; 3; 4; 5)	2	2	
8.	Mövzu: Coğrafi təsəvvürlərin formalaşdırılması Plan: 1.Hafizə və təxəyyül təsəvvürləri 2.Fərdi və ümumiləşdirilmiş təsəvvürlər 3.Təsəvvürlərin formalaşma mərhələləri Mənbə (1; 2; 3; 4; 5)	1	1	
	Cəmi: 30	15	15	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: Metodiki tədqiqatların nəzəri, empirik və metodoloji səciyyəsinin öyrənilməsi tələbələr üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- mühazirə, seminar, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimat və müzakirə;
- debat;
- müstəqil iş/araşdırma.

XIII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

FTN1.Coğrafiya təlimində sosial-iqtisadi məzmunun strukturunu və məzmun komponentlərinin formalaşma prinsiplərini müəyyənləşdirir, iqtisadi-coğrafi məlumatların tədris prosesində rolunu izah edir.

FTN 2.Sosial-iqtisadi coğrafiya üzrə məlumatların (statistik, iqtisadi və maliyyə göstəriciləri) məzmununu və strukturunu təhlil edir, bu məlumatlardan istifadə edən subyektlərin fəaliyyətini coğrafi baxımdan qiymətləndirir.

FTN 3.Coğrafi təlim məzmununda istifadə olunan iqtisadi göstəricilərin keyfiyyət xüsusiyyətlərini, onların təqdimat məqamlarını və istifadə müddətlərini müəyyənləşdirir, məlumatların təhlili və interpretasiyası bacarıqlarını formalaşdırır.

FTN 4.Coğrafiya tədrisində tətbiq olunan struktur modelləri (balans, göstəricilər sistemi və s.) Azərbaycan və beynəlxalq praktikaya uyğun şəkildə müqayisəli şəkildə təhlil edir.

FTN 5.Sosial-iqtisadi proseslərin öyrənilməsində pul və resurs axınlarının (maddi və maliyyə resursları) məntiqi ardıcılığını və məkan üzrə paylanma xüsusiyyətlərini izah edir.

FTN 6.Sosial-iqtisadi sistemlərdə kapitalın və resursların komponentlərini, onların formalaşma və dəyişmə mexanizmlərini coğrafi məkan kontekstində qiymətləndirir.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV. Kollokvium sualları

I Kollokvium sualları

1. Coğrafi biliklər təlim prosesinin əsası kimi
2. İdrakı, ictimai-siyasi və əmək fəallığı
3. İdrak fəallığının səviyyələri
4. Şəxsiyyətin formalaşmasına təsir edən təlim vəzifələri
5. Coğrafi biliklərin mənimsənilməsi yolları
6. Nəzəri biliklər. Nəzəri biliklərin deduktiv üsullarla formalaşdırılması
7. Empirik biliklər
8. Coğrafi nəzəri biliklərin tərkibi
9. Nəzəriyyə və fərziyyələr
10. Coğrafi anlayışların formalaşdırılması

II Kollokvium sualları

1. Ümumi və fərdi anlayışlar
2. Anlayışlar formalaşdırılmasının induktiv və deduktiv yolları
3. Fiziki-coğrafi anlayışlar
4. İqtisadi coğrafi anlayışlar
5. Səbəb - nəticə əlaqələrinin öyrənilməsi
6. Səbəb - nəticə əlaqələrinin metodik prinsipləri
7. Coğrafi qanunauyğunluqların formalaşdırılması
8. Coğrafi bacarıqların formalaşdırılması metodikası
9. Coğrafi bacarıq və vərdişlər
10. Coğrafi bacarıqların tipləri

XVI. Fənn üzrə imtahan sualları:

1. Coğrafi biliklər təlim prosesinin əsası kimi
2. İdrakı, ictimai-siyasi və əmək fəallığı
3. İdrak fəallığının səviyyələri
4. Şəxsiyyətin formalaşmasına təsir edən təlim vəzifələri
5. Coğrafi biliklərin mənimsənilməsi yolları
6. Nəzəri biliklər. Nəzəri biliklərin deduktiv üsullarla formalaşdırılması
7. Empirik biliklər
8. Coğrafi nəzəri biliklərin tərkibi
9. Nəzəriyyə və fərziyyələr
10. Coğrafi anlayışların formalaşdırılması
11. Ümumi və fərdi anlayışlar
12. Anlayışlar formalaşdırılmasının induktiv və deduktiv yolları
13. Fiziki-coğrafi anlayışlar
14. İqtisadi coğrafi anlayışlar
15. Səbəb - nəticə əlaqələrinin öyrənilməsi

16. Səbəb - nəticə əlaqələrinin metodik prinsipləri
17. Coğrafi qanunauyğunluqların formalaşdırılması
18. Coğrafi bacarıqların formalaşdırılması metodikası
19. Coğrafi bacarıq və vərdişlər
20. Coğrafi bacarıqların tipləri
21. Praktiki (təcrübi) və intellektual bacarıqlar
22. Praktiki bacarıqların formalaşma mərhələləri
23. Yaradıcı düşüncənin formalaşdırılması
24. Ətraf aləmə qayğılı münasibət və yaradıcı fəaliyyət
25. Ətraf aləmə hissi - dəyərləndirici münasibət
26. Empirik (təcrübi) biliklərin formalaşdırılması
27. Coğrafi faktların öyrənilməsi metodikası
28. Əyani və təlimatlandırıcı faktlar
29. Coğrafi faktların təsnifatı
30. Coğrafi nomenklaturanın öyrənilməsi
31. Coğrafi təsəvvürlərin formalaşdırılması
32. Hafizə və təxeyyül təsəvvürləri
33. Fərdi və ümumiləşdirilmiş təsəvvürlər
34. Təsəvvürlərin formalaşma mərhələləri

7001001 Coğrafiyanın tədrisi fənni "Coğrafiya tədrisində məzmun komponentləri" ixtisarı təhsil proqramı və təhsil planı və fənn proqramına əsasən hazırlanmışdır.

Sillabus "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir. (12 sentyabr 2026-cı il, protokol № 07).

Fənn müəllimi:

dos. G.Ş. Məmmədova

Kafedra müdiri:

dos. S.Q. Əzizov